

คำแนะนำการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ภายใต้สถานการณ์โรค COVID-19 ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้บริการทันตกรรมต่างๆไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ มีการงด หรือ จำกัดบริการทันตกรรมบางประเภท ดังนั้น การดูแลสุขภาพช่องปากในสถานการณ์นี้ จึงมุ่งเน้นที่การส่งเสริมป้องกันโรคในช่องปาก โดยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้ เพื่อลดเชื้อ ลดโรค ลดการไปโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็น

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (สพด.) เป็นสถานที่รับดูแล จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากรวมอยู่ด้วย เนื่องจากสพด.เป็นสถานที่ที่มีเด็ก ครูหรือผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ปฏิบัติงาน จำนวนมากอยู่รวมกัน ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ง่าย ดังนั้น การจัดกิจกรรมใดๆควรมีการดูแลเพื่อป้องกันและลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค

การคัดกรองก่อนเข้าเรียน โดยครู/ผู้ดูแลเด็ก

ครู/ผู้ดูแลเด็ก ใส่หน้ากากอนามัยและล้างมือด้วยแอลกอฮอล์เจลทุกครั้ง ก่อนตรวจเด็กแต่ละคน ให้เด็กอ้าปาก ตรวจสอบความสะอาดฟัน (มีคราบจุลินทรีย์/ซีฟัน หรือไม่) โดยทำไปพร้อมกับการตรวจร่างกายด้านอื่นๆ กล่าวชมเชย หากพบว่าเด็กมีฟันสะอาด และ กระตุ้นผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็ก หากพบว่าเด็กมีฟันไม่สะอาด

การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก

1. จัดกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักอวัยวะในช่องปากตนเอง ส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการแปรงฟัน จัดให้มีระยะห่างระหว่างบุคคล 1-2 เมตร เลือกใช้กิจกรรมที่เด็กสามารถนั่ง ยืน หรือ เคลื่อนไหวร่างกาย อยู่ประจำจุดของตนเองได้ เช่น การเล่านิทาน ร้องเพลง เต้นประกอบเพลงเกี่ยวกับการแปรงฟัน ฝึกการใช้กลัมน้ำมันัดเล็ก โดยการฝึกขยับแปรงสีฟันในปากให้ครบทุกซี่ทุกด้าน นาน 2 นาที ด้วยเพลงแปรงฟัน
2. กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน

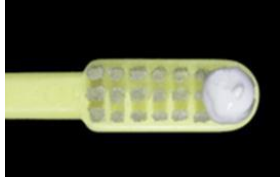
2.1 จัดเตรียมอุปกรณ์

- ให้เด็กทุกคน มีแปรงสีฟัน ยาสีฟัน (ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ความเข้มข้น 1000 ppm) แก้วน้ำ และผ้าเช็ดหน้า ประจำตัว
- ควรเปลี่ยนแปรงสีฟันใหม่ เมื่อขนแปรงมีลักษณะบาน หรือทุกครั้งที่เปิดเรียนใหม่

- ครู/ผู้ดูแลเด็ก ปีบยาสีฟันให้เด็กแต่ละคน ในปริมาณที่เหมาะสม

เด็กอายุน้อยกว่า 3 ปี และปลายขนแปรงพองเปี้ยก

เด็กอายุ 3-6 ปี ปีบยาสีฟันตามความกว้างของแปรงสีฟัน

ทันตแพทยสมาคมแห่งประเทศไทยฯ แนวทางการใช้ฟลูออไรด์สำหรับเด็ก 2560

2.2 การแปรงฟัน

จัดให้เด็ก แปรงฟัน โดยมีระยะห่างจากกัน 1-2 เมตร (ใช้เวลาประมาณ 2 นาที หรือเปิดเพลงแปรงฟันความยาว 2 นาที ประกอบ) หากพื้นที่ไม่เพียงพอ สามารถบริหารจัดการ โดย แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ให้แปรงฟันทีละรอบ หรือ หากมีเด็กจำนวนมาก ไม่สะดวกในการแบ่งเป็นรอบๆ อาจจัดให้เด็กนั่งแปรงฟันอยู่ที่โต๊ะตนเอง โดยมีแก้วน้ำ 2 ใบ ใบหนึ่งใส่น้ำสะอาด อีกใบหนึ่งเป็นแก้วเปล่าไว้สำหรับบ้วนฟองและบ้วนน้ำสะอาด เช็ดปากด้วยผ้าเช็ดหน้าประจำตัว

แปรงสีฟันที่ใช้แล้ว วางในแก้วน้ำประจำตัวเด็ก ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำไปล้างให้สะอาดที่ละด้าม (ไม่มีเศษอาหาร ยาสีฟันตกค้าง) จัดเก็บในที่โปร่ง อากาศถ่ายเทดี อุปกรณ์ไม่ปะปนกันหรือสัมผัสกัน วางแปรงสีฟันในแนวตั้ง (ขนแปรงอยู่ด้านบน)

2.3 การเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพช่องปาก โดย ครู/ผู้ดูแลเด็ก

ครู/ผู้ดูแลเด็กใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือให้สะอาด ใส่ถุงมือ ตรวจสอบความสะอาดฟัน และ ตรวจฟันผุ

- *ตรวจความสะอาดฟัน* (ตรวจดูคราบจุลินทรีย์) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

นำหลอดพลาสติกมาตัดแบ่งเป็นท่อนสั้นๆ ความยาวประมาณ 2 นิ้ว หรือ ความยาวพอให้ผู้ตรวจจับได้ถนัดมือ โดยตัดแฉลบ มนปลาย และใช้ชุดเบาๆบนผิวฟัน (เปลี่ยนหลอดทุกครั้งในการตรวจเด็กทุกราย)

ฟันที่สะอาด ผิวฟันเรียบลื่น เป็นมัน ไม่มีคราบติดออกมากับปลายหลอด หากมีคราบติดออกมากับปลายหลอด แสดงว่าแปรงฟันไม่สะอาด หรือไม่ค่อยได้แปรงฟัน ครู/ผู้ดูแลเด็กสามารถช่วยฝึกทักษะการแปรงฟันให้เด็ก

เพิ่มขึ้น และแนะนำให้ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กที่บ้าน รวมทั้งแนะนำวิธีใช้หลอดดูดคราบลินทรีรี่แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถตรวจได้ว่าแปรงฟันให้เด็กสะอาดหรือไม่

- *ตรวจฟันผุ* เดือนละ 1 ครั้ง หากพบฟันผุเป็นรู บันทึกไว้ในแบบเก็บข้อมูล แจ้งผู้ปกครอง และประสานงานกับทันตบุคลากร

ในกรณีที่มีเด็กจำนวนมาก อาจไม่สามารถตรวจเด็กได้ทั้งหมดในครั้งเดียว ครู/ผู้ดูแลเด็ก สามารถแบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม ทอยตรวจสัปดาห์ละ 1 กลุ่ม วนต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เพื่อลดระยะเวลาในการตรวจแต่ละครั้ง โดยที่เด็กทุกคนยังคงได้รับการตรวจเฝ้าระวังอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน

ใช้เวลาในช่วงที่ผู้ปกครองมารับเด็กกลับบ้าน กระตุ้น สนับสนุนให้กำลังใจ ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กที่บ้าน ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ เพื่อป้องกันฟันผุ ลดเชื้อโรคในช่องปาก และแนะนำให้พาเด็กไปพบทันตแพทย์ หากพบเด็กมีฟันผุเป็นรู หรือ มีอาการปวดฟัน

การส่งเสริมสุขภาพช่องปากในสพด. โดยทันตบุคลากร

1. ทันตบุคลากรให้บริการตรวจฟัน เคลือบฟลูออไรด์เฉพาะที่ และให้ใบนัดหรือใบส่งตัวแก่ผู้ปกครอง ให้พาเด็กไปทำฟันที่สถานบริการ ในรายที่จำเป็นต้องได้รับการอุดฟัน หรือ รับการรักษาอื่นๆ โดยการให้บริการในสถานบริการในช่วงสถานการณ์ COVID-19 เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายของละอองฝอย (aerosol) แนะนำให้พิจารณาบูรณะฟันด้วยเทคนิค Simplified Modified Atraumatic Restorative Technique (SMART) หรือใช้ Silver Diamine Fluoride (SDF) ในการยับยั้งการลุกลามของโรคฟันผุ ตามความเหมาะสม

2. ให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากใน สพด.

- สพด. เก็บข้อมูล จำนวนเด็กที่มีฟันผุ (คน) จำนวนฟันผุ (ซี่/คน)

- สพด. ตั้งเป้าหมายร่วมกัน เช่น

1. จำนวนเด็กฟันผุ ไม่เกินร้อยละ.....

2. จำนวนฟันผุ (ซี่/คน) ไม่เพิ่มขึ้น

3. เด็กทุกคนได้รับการแปรงฟันจากผู้ปกครอง วันละ 2 ครั้ง (สำรวจ/สอบถาม)

4. เด็กมีฟันสะอาด (ไม่มีคราบลินทรีรี่) อย่างน้อย ร้อยละ 80

5. เด็กมีพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ดี เช่น แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ไม่ใช้ขวดนม ดื่มนมรสจืด ทานอาหารว่าง/ขนมที่มีน้ำตาล ไม่เกินวันละ 2 ครั้ง เป็นต้น

3. ให้บริการตรวจสุขภาพช่องปาก แก่ครู/ผู้ดูแลเด็ก ประจำปี และให้บริการรักษาทางทันตกรรม

4. จัดอบรมฝึกทักษะการตรวจความสะอาดฟัน ฟันผุ (ระยะแรก-เป็นรู) และการแปรงฟันเด็ก ให้แก่ครู/ผู้ดูแลเด็ก

หมายเหตุ การดำเนินกิจกรรมยึดหลักสอดคล้องกับคำแนะนำการป้องกันตนเอง และการปฏิบัติด้านสุขอนามัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)